निर्देशा: :

Instructions :

(i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डा: सन्ति ।
इस प्रश्न-पत्र में चार खण्ड हैं।
The question paper has four sections.
(ii) प्रत्येकं खण्डम् अधिकृत्य उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि ।
प्रत्येक खण्ड के उत्तर एक ही जगह पर क्रम से लिखने होंगे ।
The answers to each section must be written at one place.
(iii) प्रश्नसंख्या प्रश्नपत्रानुसारम् अवश्यमेव लेखनीया ।
प्रश्न-पत्र के अनुसार प्रश्न-संख्या अवश्य ही लिखनी होगी ।
Write the question number according to the question paper.
(iv) सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
सभी प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए ।
Answer all the questions in Sanskrit.

खण्ड:-क (SECTION A)

अपठितांश-अवबोधनम् (अपठितांश-अवबोधन)

Unseen Reading Comprehension

1. **अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत ।**
निम्नलिखित अनुच्छेद को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए
Read the following prose passage and write the answer of the given questions in Sanskrit.

शिक्षा मानव-विकासस्य परमं साधनम्। शिक्षा ज्ञानोदयेन नैतिकं चारित्रिकं च विकासं संपादयति । शिक्षा सांस्कृतिकीं द्रष्टिं उद्बोधयति । वर्तमान-शिक्षा-पद्धतौ बालकस्य सर्वाङ्गीण-विकासस्य परिकल्पना अस्ति । अधुना बाला: आधुनिक विषयान् अपि अध्येतुं संप्रेरिता: दृश्यन्ते । यथा हि विज्ञानम्, गणितम्, भूगोलम्, इतिहासम्, अर्थशास्त्रम्, राजनीतिशास्त्रम्, संगीतम्, संगणकयन्त्रम् (computer) आदय: । वर्तमान-शिक्षा-पद्धतौ शिक्षिता: युवका: युवत्यश्च कठिनं श्रमं कृत्वा स्व-स्व क्षेत्रे महत्त्वपूर्णम् साफल्यं प्राप्तवन्तः । अतएव शिक्षा श्रमस्य महत्त्वमपि शिक्षयति । शिक्षिता: युवका: मानवीयगुणान् प्रति आकर्षिता: भवन्ति । अस्माकं देशे शिक्षा प्राप्त्यै कोऽपि बाल: कापि बाला व अर्थाभावं न अनुभवेत् इति शासनं प्रयतेत । यत: शिक्षा न केवलं मानवकल्याणाय अपेक्षिता अपितु सा राष्ट्रगौरवाय अपि महत्त्वपूर्णा।

प्रश्ना:

(अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल चार प्रश्न)
Answer in one word. (Only four questions)
(i) शिक्षा कस्य महत्त्वं शिक्षयति ?
(ii) मानव-विकासस्य परमं साधनं किम् ?
(iii) शिक्षा कीदृशीं दृष्टिम् उद्बोधयति ?
(iv) शिक्षिता: युवका: कान् गुणान् प्रति आकर्षिता: भवन्ति ?
(v) बालकस्य सर्वाङ्गीणविकासस्य कुत्र परिकल्पना अस्ति ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in a complete sentence. (Only two questions)
(i) शिक्षा कीदृशं विकासं संपादयति ?
(ii) शासनं किं प्रयतेत ?
(iii) वर्तमान-शिक्षा-पद्धतौ बालक: कान् विषयान् अपि शिक्षेत ?

(स) यथानिर्देशम् उत्तरत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
निर्देशानुसार उत्तर दीजिए । (केवल चार प्रश्न)
Answer according to instructions. (Only four questions)
(क) 'अस्ति' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
(i) शिक्षा

(ii) परिकल्पना
(iii) बालक:
(ख) 'शिक्षिता:' इति विशेषणपदस्य विशेष्यपदं किम् प्रयुक्तम् ?
(i) बालका:
(ii) युवका:
(iii) प्रेरका:
(ग) 'सा राष्ट्रगौरवाय अपि महत्त्वपूर्णा' इति वाक्ये 'सा' इति सर्वनामपदं कस्यै प्रयुक्तम् ?
(i) बालायै
(ii) शिक्षायै
(iii) युवत्यै
(घ) 'उद्यम:' इत्यर्थे किं पर्यायपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?
(i) विकासम्
(ii) श्रम:
(iii) चारित्रिकम्
(ङ) 'सरलम्' इत्यस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?
(i) दृष्टिम्
(ii) विकासम्
(iii) कठिनम्
(द) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत ।
इस अनुच्छेद के लिए उपयुक्त शीर्षक संस्कृत में लिखिए ।
Write the appropriate title for this passage in Sanskrit.

खण्ड:-ख (SECTION B)

रचनात्मककार्यम् (रचनात्मक-कार्य)

Writing Skills

2. **मित्रं प्रति अधोलिखितं पत्रं** मञ्जूषा**प्रदत्तशब्दै: पूरयित्वा पुन: लिखत ।**
मित्र को लिखे गए निम्नलिखित पत्र को मञ्जूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से पूर्ण कर पुन: लिखिए।
Complete the following letter, written to your friend, with the help of the words given in the box and rewrite the same.

कावेरीछात्रावासात्
दिनाङ्क: ___

प्रिय मित्र माधव,
(i) ___ ।
अत्र कुशलं तत्रास्तु । अहं (ii) ___ सज्जायां व्यस्त: आसम् । अत: विलम्बेन तव पत्रस्य उत्तरं ददामि । अस्मिन् वर्षे मयापि गणतन्त्रदिवसस्य शोभायात्रायां भाग: (iii) ___ । अस्माकं विद्यालयस्य छात्रा: राजपथे (iv) ___ प्रदर्शनम् अकुर्वन् । अहं गरबानृत्यस्य (v) ___ आसम् । छात्राणां राष्ट्रगानस्य ओजस्वी ध्वनि: (vi) ___ गुञ्जितम् अकरोत् । स्वराष्ट्रस्य सैन्यबलानां पराक्रमप्रदर्शनानि, विचित्रवर्णानि परिदृश्यानि, (vii) ___ च दृष्ट्वा अहं गौरवान्वित: अस्मि । (viii) ___ बाल्यावस्थाया: स्वप्न: तत्र पूर्ण: जात: । (ix) ___ वन्दनीयौ ।

भवत:
(x) ___ महेश:।

मञ्जूषा
गृहीत:, पितरौ, नमस्ते, मम, मित्रम्, राजपथम्, लोकनृत्यस्य,लोकनृत्यानि,गणतन्त्रदिवससमारोहस्य, प्रमुखसञ्चालक: ।

3. **अध: प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां साहाय्येन पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन लिखत ।**

नीचे दिए गए चित्र का वर्णन मञ्जूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से पाँच संस्कृत वाक्यों में कीजिए ।
Describe the following picture in five Sanskrit sentences with the help of the words given in the box below.

मञ्जूषा
वृक्षाः, क्रीडावनम्, अधः, बालकाः, दोला, सन्ति, माता, पुत्रः, उपरि, जनाः, क्रीडन्ति, बालिकाः, छत्रम्, आरूढाः, नीचैः, आयान्ति ।

अथवा (OR)

मञ्जूषाप्रदत्तशब्दानां साहाय्येन निम्नलिखितं विषयम् अधिकृत्य पञ्चभिः संस्कृतवाक्यैः एकम् अनुच्छेदं लिखत ।
मञ्जूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से निम्नलिखित विषय पर पाँच संस्कृत वाक्यों में एक अनुच्छेद लिखिए ।
Write a paragraph in five Sanskrit sentences on the following topic with the help of the words given in the box .

स्वच्छतायाः महत्त्वम्"
मञ्जूषा
स्वच्छम्, स्वच्छतायाः, शरीरम्, उद्देश्यम्, उपयोगिता, स्थानम्, स्वास्थ्यरक्षायै, वस्त्रादिकम्, जलम्, खाद्यवस्तूनि, मनसि प्रसन्नता, समाजे सम्मानम्, सर्वदा, कर्तव्यम्।

खण्डः-ग (SECTION C)

अनुप्रयुक्तव्याकरणम् (अनुप्रयुक्त व्याकरण)

Applied Grammar

4. **अधोलिखितवाक्येषु "रेखाङ्कितपदेषु" सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कृत्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों में सन्धि अथवा सन्धि-विच्छेद करके लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Write the underlined words of the following sentences after joining or disjoining Sandhi's. (Only four questions)

(i) इदं विशालं <u>भो + अनम्</u> अस्ति ।
(ii) <u>जगत् + नाथः</u> सर्वान् रक्षति ।
(iii) <u>हरिम् + वन्दे ।</u>

(iv) प्रत्येकम् अयनस्य अवधि: षण्मासा: ।
(v) एकदा पाण्डवाग्रज: युधिष्ठिर: वने जगाम ।

5. **अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों का समास अथवा विग्रह दिए गए विकल्पों में से चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Choose and write the correct compounded or expounded forms of the underlined words in the following sentences. (Only four questions)

(क) पाणी च पादौ च प्रक्षाल्य भोजनं कुरु ।
(i) पाणिपादौ
(ii) पाणिपादम्
(iii) पाणीपादम् ।

(ख) उपगङ्गम् अयं घोष: शोभते ।
(i) गङ्गाया: दूरम्
(ii) गङ्ग्याम् एव
(iii) गङ्ग्या: समीपम्

(ग) सारथि: अवदत् अयम् पीतम् अम्बरम् यस्य स: तिष्ठति ।
(i) पीताम्बर:
(ii) पीताम्बरम्
(iii) पीताम्बरा ।

(घ) वयं निर्विघ्नं जीवाम: ।
(i) विघ्नेन अभाव:
(ii) विघ्नानाम् अभाव:
(iii) विघ्नात् अभाव: ।

(ङ) अनृतं न ब्रूयात् ।
(i) ऋतं विना
(ii) ऋतेन सह
(iii) न ऋतम् ।

6. **अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृति-प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तर विकल्पेभ्य: चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों में प्रकृति-प्रत्ययों को जोड़कर या पृथक् करके उचित उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Write the underlined words of the following sentences after joining or disjoining suffixes to roots or words, selecting the correct answer from the options given below. (Only four questions)

(क) शीताधिक्येन कम्प् + शानच् नर्तकी सभागारं गच्छति ।
(i) कम्पमान:
(ii) कम्पमाना
(iii) कम्पायमाना ।

(ख) जनानाम् लौकिक: व्यवहार: अपि अद्भुत: भवति ।
(i) लौक + ठक्
(ii) लोक + ठक्
(iii) लोक + मतुप् ।

(ग) बालिकाभि: राष्ट्रगीतं गै + तव्यत् ।
(i) गीतव्यम्
(ii) गातव्यम्
(iii) गातव्य: ।

(घ) स्वर्णस्य महत् + त्व सर्वे स्वीकुर्वन्ति ।
(i) महताम्
(ii) महत्त्वम्
(iii) महत्व ।
(ङ) दीपिका क्रिकेट-क्रीडायाम् कुशल + टाप् अस्ति ।
(i) कुशला
(ii) कुशली
(iii) कुशलिनी ।

7. **मञ्जूषायां प्रदत्तैः पदैः वाच्यपरिवर्तनं कृत्वा अधोलिखितं संवादं पुनः लिखत ।**
मञ्जूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से वाच्य परिवर्तन करते हुए निम्नलिखित संवाद को पुनः लिखिए ।
Re-write the following dialogue changing the voice with the help of words given in the box.
अरुणः ___ रमे ! किं त्वं प्रातः पञ्चवादने उत्तिष्ठसि ?
रमा — आम् ! मया प्रातः पञ्चवादने (i) ___ ।
अरुणः - किं त्वम् वाटिकां सिञ्चसि ?
रमा — आम् ! (ii) ___ वाटिका सिच्यते ।
अरुणः - किं सुधा विद्यालयं गच्छति ?
रमा — आम् ! सुधया (iii) ___ गम्यते ।

मञ्जूषा
विद्यालयम्, उत्थीयते, मया ।

अथवा (OR)

अधोलिखितानां वाक्यानां वाच्यपरिवर्तन कुरुत ।
निम्नलिखित वाक्यों में वाच्य-परिवर्तन कीजिए ।
Change the voice in the following sentences.
(क) लता पाठं पठति ।
(ख) शिक्षकेन लेखः लिख्यते ।
(ग) सेवकः सेवाम् करोति ।

8. **अधोलिखितदिनचर्यायां रिक्तस्थानानि कालबोधकशब्दैः पूरयत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**
निम्नलिखित दिनचर्या में रिक्त स्थानों की पूर्ति कालबोधक शब्दों से कीजिए । (केवल चार प्रश्न)
Re-write the daily routine using words in place of figures. (Only four questions)
(क) अहं प्रातःकाले 5:00 वादने सुप्त्वा उत्तिष्ठामि ।
(ख) 5:30 वादने नित्यक्रियां सम्पादयामि ।
(ग) 5:45 वादनं यावत् योगाभ्यासं करोमि ।
(घ) 6:15 वादने अल्पाहारं स्वीकरोमि ।
(ङ) अहं विद्यालयं 7:00 वादने गच्छामि ।

9. **अधोलिखितवाक्येषु रिक्तस्थानानि मञ्जूषाप्रदत्तैः उचितैः अव्ययपदैः पूरयत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**
निम्नलिखित वाक्यों में रिक्त स्थानों की पूर्ति मञ्जूषा में दिए गए अव्यय पदों के द्वारा कीजिए । (केवल चार प्रश्न)
Fill in the blanks in the following sentences with appropriate indeclinable words given in the box.
(Only four questions)
(क) ईश्वरः ___ व्यापकः अस्ति ।
(ख) बालकाः ___ पादकन्दुकेन क्रीडन्ति ।
(ग) उद्याने ___ पुष्पाणि सन्ति, तत्र भ्रमराः गुञ्जन्ति ।
(घ) मन्दिरस्य ___ स्वर्णकलशः स्थापितोऽस्ति ।
(ङ) त्वम् इदानीम् ___ आगच्छसि ?

मञ्जूषा
उपरि, अत्र, कुतः, सर्वत्र, यत्र

10. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदम् अशुद्धम् अस्ति । अशुद्धं पदं संशोध्य पुनः लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पद अशुद्ध है । अशुद्ध पद को संशोधित कर पुनः लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Correct the underlined incorrect words in the following sentences. (Only four questions)

(क) बालकौ पाठं पठति ।
(ख) त्वम् ग्रामं गच्छति ।
(ग) वृक्षात् फला: पतन्ति ।
(घ) कवि: ह्य: कवितां पठिष्यति ।
(ङ) बालिका कन्दुक: क्रीडिष्यति ।

खण्ड:-घ (SECTION-D)

पठित-अवबोधनम् (पठित-अवबोधन)

Reading Comprehension

11. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत ।
निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए ।
Read the following prose passage and answer the given questions in Sanskrit.

परशुरामकुण्डं तु लोहितनद्या: किञ्चिद् दूरे अस्ति । पूर्वम् इदं ब्रह्मकुण्डम् आसीत् । इदं लोहितनद्या: उदगमस्थलम् इति मन्यते । अत्र अनेकानि दर्शनीयानि स्थलानि अपि सन्ति । अस्माकं पर्यटनविभागेन प्रकाशितां केषाञ्चित प्रसिद्धस्थलानां सूचीं पठित्वा ज्ञायताम् इमानि पर्यटनस्थलानि । एतेषां दर्शनाय सम्पूर्णा व्यवस्था वर्तते । कार्यक्रमस्तु सुनिश्चितः । जलपानाद् अनन्तरं गमिष्यामः ।

(अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word. (Only two questions)
(क) 'ब्रह्मकुण्डम्' कस्या: उद्गमस्थलं मन्यते ?
(ख) कस्तावत् सुनिश्चित: वर्तते ?
(ग) परशुरामकुण्डं पूर्वं किम् आसीत् ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नमेकम्)
पूर्णवाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)
Answer in a complete sentence. (Only one question)
(क) केषां दर्शनाय सम्पूर्णा व्यवस्था वर्तते ?
(ख) प्रसिद्धस्थलानां सूची केन विभागेन प्रकाशिता ?

(स) प्रदत्तविकल्पेभ्य: उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
दिए गए विकल्पों में से उचित उत्तर चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Choose and write the appropriate answer from the given options. (Only four questions)

(क) "व्यवस्था" इति कर्तृपदस्य किं क्रियापदं गद्यांशे प्रयुक्तम् ?
(i) आसीत्
(ii) वर्तते
(iii) मन्यते

(ख) "एतेषाम्" इति सर्वनामपदं केभ्य: प्रयुक्तम् ?
(i) पर्यटनस्थलेभ्य:
(ii) उद्गमस्थलेभ्य:
(iii) कुण्डेभ्य:

(ग) "अनेकानि" इति पदं कस्य पदस्य विशेषणम् ?
(i) ब्रह्मकुण्डम्
(ii) स्थलानि
(iii) एतेषाम्

(घ) 'पश्चात्' इत्यर्थे किं समानार्थकं पदं प्रयुक्तम् ?
(i) सुनिश्चित:
(ii) व्यवस्था

(iii) अनन्तरम्
(ङ) 'समीपे' इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?
(i) दूरे
(ii) अत्र
(iii) पूर्वं

12. अधोलिखितं पद्यं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत ।
निम्नलिखित पद्य को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए ।
Read the following poetry passage and answer the given questions in Sanskrit.

पापिनाञ्च सदा दु:खं, सुखं वै पुण्यकर्मणाम् ।
एवं स्थिरतरं ज्ञात्वा साधुवृत्तिं समाचरेत् ॥

(अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word. (Only two questions)
(क) पापिनाञ्च सदा किं भवति ?
(ख) केषां सुखं भवति ?
(ग) जीवने कां समाचरेत् ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नमेकम्)
पूर्णवाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)
Answer in a complete sentence. (Only one question)
(क) 'पापिनां सदा दु:खं भवति' इति ज्ञात्वा मानव: कीदृशम् आचरणं कुर्यात् ?
(ख) जनै: स्थिरतरं किं ज्ञातव्यम् ?

(स) प्रदत्तविकल्पेभ्य: उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
दिए गए विकल्पों में से उचित उत्तर चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Choose and write the appropriate answer from the given options. (Only four questions)
(क) 'सुखम्' इत्यस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?
(i) पुण्यम्
(ii) दु:खम्
(iii) धनम्
(ख) 'कर्मणाम्' इत्यस्य विशेषणं किम् ?
(i) वै
(ii) एवं
(iii) 'पुण्य' इति
(ग) 'समाचरेत्' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
(i) मानव:
(ii) शिशु:
(iii) वृद्ध:
(घ) 'सर्वदा' इति पदस्य पर्यायपदं किम् प्रयुक्तम् ?
(i) वै
(ii) एवम्
(iii) सदा
(ङ) 'पुण्यकर्मणाम्' इत्यस्य विलोमपदं किम् ?
(i) स्थिरतरम्
(ii) पापिनाम्
(iii) दु:खम्

13. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत ।
निम्नलिखित नाट्यांश को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए.
Read the following drama passage and answer the given questions in Sanskrit.

काक:- रे परभृत ! यदि तव सन्ततिं न पालयामि तर्हि कुत्र स्यु: पिका: ? अत: अहमेव करुणापर: पक्षिसम्राट् काक: ।

राजहंस: - शान्तं पापम् । अहमेव नीरक्षीरविवेकी पक्षिणां राजा ।
बक: - धिक् युष्मान् । अहमेव सर्वशिरोमणि: । (तत: प्रविशति प्रकृतिमाता)
प्रकृति: - (सस्नेहम्) अलम् अलं मिथ: कलहेन । अहं प्रकृति: एव युष्माकं जननी । यूयं सर्वे एव मम प्रिया: । सर्वेषामेव महत्त्वं विद्यते यथासमयम् । सर्वै: एव मे शोभा । न तावत् कलहेन समयं वृथा यापयेत । मिलित्वा एव मोदध्वं जीवनं च रसमयं कुरुध्वम् ।

(अ) एकपदेन उत्तरत । (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए । (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word. (Only two questions)
(क) पिकस्य संततिं क: पालयति ?
(ख) क: आत्मानं 'नीरक्षीरविवेकी' इति कथयति ?
(ग) आत्मानं 'करुणापर: पक्षिसम्राट्' इति क: कथयति ?
(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (केवलं प्रश्नमेकम्)
पूर्णवाक्य में उत्तर दीजिए । (केवल एक प्रश्न)
Answer in a complete sentence. (Only one question)
(क) सर्वै: एव कस्या: शोभा वर्तते ?
(ख) समयं वृथा कथं न पापयेत् ?
(स) प्रदत्तविकल्पेभ्य: उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
दिए गए विकल्पों में से उचित उत्तर चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Choose and write the appropriate answer from the given options. (Only four questions)
(क) 'करुणापर:' इति कस्य विशेषणम् ?
(i) बकस्य
(ii) काकस्य
(iii) राजहंसस्य
(ख) 'अहमेव सर्वशिरोमणि: ।' अत्र 'अहम्' इति सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
(i) राजहंसाय
(ii) बकाय
(iii) काकाय
(ग) 'परस्परम्' इति पदस्य समानार्थकं किं पदं नाट्यांशे प्रयुक्तम् ?
(i) सर्वे
(ii) युष्माकम्
(iii) मिथ:
(घ) 'सर्वै: एव मे शोभा' अत्र 'मे' सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
(i) बकाय
(ii) राजहंसाय
(iii) प्रकृत्यै
(ङ) 'पालयामि' क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
(i) काक:
(ii) राजहंस:
(iii) अहम्

14. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न निर्माण कीजिए । (केवल चार प्रश्न)
Frame the questions on the basis of underlined words. (Only four questions)
(i) कोकिल: मधुमासे आम्रवृक्षे स्थित्वा गायति ।
(ii) प्रकृति: सर्वान् जीवान् स्नेहेन परिपालयति ।
(iii) भगवद्गीता महाभारतस्य अंश: अस्ति ।
(iv) चञ्चलं मन: अभ्यासेन वशं भवति ।
(v) त्यागसमं सुखम् नास्ति ।

15. मञ्जूषात: समुचितपदानि चित्वा अधोलिखितश्लोकयो: अन्वयं पूरयत ।

मञ्जूषा में से समुचित पद चुनकर निम्नलिखित दोनों श्लोको के अन्वय को पूर्ण कीजिए ।
Complete the prose order of the following two shlokas by choosing the appropriate words given in the box.

(क) अवक्रता यथा चित्ते तथा वाचि भवेद् यदि ।
तदेवाहुः महात्मानः समत्वमिति तथ्यतः ॥
अन्वयः -
यथा चित्ते (i) ___ तथा यदि वाचि (ii) ___ । (iii) ___ तथ्यतः तदेव (iv) ___ इति आहुः ।

(ख) परमापद्गतेनापि नैव तात त्वया रणे ।
इदमस्त्रं प्रयोक्तव्यं मानुषेषु विशेषतः ॥
अन्वयः -
तात ! परम-आपद्गतेन अपि (i) ___ रणे इदम् (ii) ___ विशेषतः (iii) ___ न एव (iv) ___ ।

मञ्जूषा
समत्वम्, महात्मानः, भवेत्, अवक्रता, प्रयोक्तव्यम्, अस्त्रम्, मानुषेषु, त्वया ।

16. अधोलिखितानां कथनानां समुचितं भावं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
निम्नलिखित कथनों का समुचित भाव विकल्पों में से चुनकर लिखिए । (केवल चार प्रश्न)
Choose and write the correct gist of the following sentences from the given options. (Only four questions)

(क) परमहम् अखण्डः '<u>शाश्वतः</u>' विभुः च ।
(i) शिशुवत्
(ii) नित्यः
(iii) सारस्वतः

(ख) '<u>परुषां</u>' वाचं न अभ्युदीरयेत् ।
(i) मधुराम्
(ii) गर्वयुक्ताम्
(iii) कठोराम्

(ग) सः सत्येन <u>पाणिना</u> चक्रम् गृहीतवान् ।
(i) हस्तेन
(ii) पादेन
(iii) दण्डेन

(घ) <u>सम्यक</u> अभिज्ञातम् ।
(i) समानरूपेण
(ii) वस्तुतः
(iii) सुष्ठुरूपेण

(ङ) सर्वस्तरतु <u>दुर्गाणि</u> ।
(i) विघ्नानि
(ii) भवनानि
(iii) मन्दिराणि